

Κωνσταντίνος Στραβολαίμης

Η νομοθεσία για το οργανωμένο έγκλημα και η αποτελεσματικότητά της: ποινικές ρυθμίσεις (εγκληματοποίηση), δικονομικά μέτρα σε βάρος υπόπτων και κατηγορουμένων μέτρα προστασίας μαρτύρων και ειδικές ανακριτικές πράξεις."

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

*«Εγκληματολογικές και Ποινικές προσεγγίσεις της διαφθοράς
του οικονομικού και του οργανωμένου εγκλήματος»*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η νομοθεσία για το οργανωμένο έγκλημα και η αποτελεσματικότητά της: ποινικές ρυθμίσεις (εγκληματοποίηση), δικονομικά μέτρα σε βάρος υπόπτων και κατηγορουμένων, μέτρα προστασίας μαρτύρων και ειδικές ανακριτικές πράξεις."

Στοιχεία Φοιτητή:

ΣΤΡΑΒΟΛΑΙΜΗΣ Κωνσταντίνος

A.M.: 517561

Α' Επιβλέπων Καθηγητής:

Δρ. Γεώργιος Χλούπης

Αθήνα, Ιανουάριος 2025

Κωνσταντίνος Στραβολαίμης
Η νομοθεσία για το οργανωμένο έγκλημα και η αποτελεσματικότητά της: ποινικές
ρυθμίσεις (εγκληματοποίηση), δίκονομικά μέτρα σε βάρος υπόπτων και
κατηγορουμένων μέτρα προστασίας μαρτύρων και ειδικές ανακριτικές πράξεις."

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στη νομοθετική ανάλυση του φαινομένου του οργανωμένου εγκλήματος, επικεντρώνοντας σε κρίσιμους τομείς που επηρεάζουν την αποδοτικότητα της αντιμετώπισής του. Η συγκεκριμένη μελέτη φιλοδοξεί να συνεισφέρει στην εις βάθος κατανόηση του νομοθετικού πλαισίου για το οργανωμένο έγκλημα, αναδεικνύοντας παράλληλα πιθανά κενά ή προκλήσεις στη νομοθεσία και την πρακτική εφαρμογή της. Με γνώμονα την ενδεδειγμένη προσέγγιση του υπό εξέταση θέματος, η παρούσα διπλωματική εργασία διαρθρώνεται σε δύο Κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, που αποτελείται από τρία υποκεφάλαια, προσεγγίζει εννοιολογικά το φαινόμενο και αναφέρει συνοπτικά την ιστορική εξέλιξη του. Στη συνέχεια παραθέτει εγκληματολογικές θεωρίες σπουδαίων εγκληματολόγων κυρίως της Κριτικής εγκληματολογίας και τονίζει το βαρυσήμαντο ρόλο της διαφθοράς. Το δεύτερο κεφάλαιο, αποτελεί και το κύριο μέρος της παρούσης, εμπεριέχει τέσσερα υποκεφάλαια. Αφού αρχικά παρατίθεται το ισχύον νομικό πλαίσιο με κυριότερες πτυχές αυτού τη σύμβαση κατά του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος, γνωστή ως Σύμβαση του Παλέρμο και το άρθρο 187 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα, ακολούθως αναλύεται η χρήση ειδικών ανακριτικών πρακτικών για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων κατά την ποινική διαδικασία και διερευνάται ο ρόλος και η σημασία των μέτρων προστασίας των μαρτύρων στη διαλεύκανση υποθέσεων οργανωμένου εγκλήματος. Στο τέλος εκάστης θεματικής εξετάζεται, κατά περίπτωση η αποτελεσματικότητα της νομοθεσίας ή του μέτρου στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι διωκτικές αρχές και η δικαιοσύνη.

ABSTRACT

This assignment aims to provide a legislative analysis of the phenomenon of organized crime, focusing on critical areas that have an impact on the effectiveness of the combating of organized crime. This study intends to contribute to an in-depth understanding of the legislative framework on organized crime, while pointing out possible weaknesses or challenges in the legislation and its practical implementation. In order to provide a more in-depth approach to the subject under consideration, this document is structured in two chapters. The first chapter, which consists of three subchapters, approaches the phenomenon conceptually and briefly mentions its history. It then presents the theories of great criminologists, mainly from Critical Criminology, and emphasises the importance of corruption. The second chapter, which is the main part of this paper, consists of four subchapters. Initially, the current legal framework is set out, the main aspects of which are the Convention against Transnational Organized Crime, known as the Palermo Convention, and Article 187 of the current Criminal Code, followed by an analysis of the use of special interrogation practices to collect evidence in criminal proceedings and an exploration of the role and importance of witness protection measures in solving organized crime cases. At the end of each topic, the effectiveness of the legislation or measure in the fight against organised crime, as well as the challenges and constraints faced by law enforcement authorities and the judiciary, will be examined.

Κωνσταντίνος Στραβολαίμης
*Η νομοθεσία για το οργανωμένο έγκλημα και η αποτελεσματικότητά της: ποινικές
ρυθμίσεις (εγκληματοποίηση), δικονομικά μέτρα σε βάρος υπόπτων και
κατηγορουμένων μέτρα προστασίας μαρτύρων και ειδικές ανακριτικές πράξεις."*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αντωνόπουλος, Γ. (2019), «*Νόμιμες επιχειρήσεις και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης*», στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαραλάμπους Χ.(επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.*
2. Βαθιώτης, Κ. (2001), *Η προστασία των μαρτύρων κατά το άρθρο 9 του Νόμου 2928/2001.*
3. *Ποινικά Χρονικά*, 11/2001.
4. Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014), *Λευκά Κολλάρια και Οικονομικό Έγκλημα. Κοινωνική Βλάβη και Αντεγκληματική Πολιτική.* Αθήνα: Π. Ν. Σάκκουλας.
5. Βιδάλη, Σ. (2013). *Εισαγωγή στην Εγκληματολογία*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
6. Βιδάλη, Σ. (2017). *Πέρα από τα όρια - Η Αντεγκληματική πολιτική σήμερα.*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
7. Βιδάλη, Σ. (2019). «Όψεις της ανάκρισης επί υποθέσεων εγκλημάτων των ισχυρών και
8. οργανωμένου εγκλήματος», στο Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν., Παπαχαραλάμπους, Χ., (επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα (σ.1-25).* Αθήνα: ΕΑΠ.
9. Δαλακούρας, Θ. (2020) *Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Συνοπτική ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4620/2019.* 2η έκδοση, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
10. Καμπέρου, Ε., (2020), *Ο ΝΕΟΣ ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ, Ερμηνεία κατ' άρθρο του Ν. 4619/2019, Τόμος Πρώτος (Άρθρα 1-234)*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
11. Καραγκούνης, Δ., (2017). *Η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος της παρ1 του 187 ΠΚ.* Ποινικά Χρονικά
12. Κουράκης, Ν., (1999). *Το οργανωμένο έγκλημα: Φαινομενολογία του προβλήματος και δυνατότητες αντιμετώπισής του στην Ελλάδα, ΠοινΔικ 1999*, σελ. 1017 επ.
13. Κριθαράς, Θ., (2005). *Εννοιολόγηση του οργανωμένου εγκλήματος*, ΠοινΔικ , σ.892-900
14. Κωνσταντινίδης, Α., Δαλακούρας, Θ.(2014), *Εμβάθυνση στο Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
15. Κωνσταντινίδης, Α. (2019). *"Προστατευόμενοι μάρτυρες και μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος". Ποινικά Χρονικά*, σ. 241-248.

16. Λίβος, Ν. (2000). *Το οργανωμένο έγκλημα από τη σκοπιά του ποινικού δικαίου*. Αθήνα: Π Ν Σάκκουλα.
17. Λίβος, Ν. (2007). *Η διάρθρωση του οργανωμένου εγκλήματος: Ένα πρακτοπαγές μοντέλο εγκληματικής οργάνωσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.
18. Λίβος, Ν., (2015), *Ζητήματα ερμηνείας του άρθρου 187 ΠΚ*, Ποινικά Χρονικά, σ. 310- 320
19. Μανωλεδάκης, Ι. (2002). *Ασφάλεια και Ελευθερία*, Αθήνα: ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ
20. Μαργαρίτης, Λ. (1995), *Ο νόμος 2172/1993*, Αθήνα:Αντ.Ν. Σάκκουλα
21. Μαργαρίτης, Λ. (2020), *Ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, Ερμηνεία κατ' άρθρον του Ν.4620/2019, Τόμος Ι*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη,
22. Μαργαρίτης, Μ. (2022). *Ποινικός Κώδικας, Ερμηνεία-Εφαρμογή*, Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλα
23. Ναϊντος, Χ. (2017), *Ειδικές ανακριτικές πράξεις: επίκαιρα ζητήματα*. Ποινικά Χρονικά.
24. Ορφανός, Σ. (2021), *ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΕΓΚΛΗΜΑ - ΑΡΘΡΟ 187 ΠΚ, Δογματική και νομολογιακή προσέγγιση*. Εκδόσεις : ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
25. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Φ. (2016), *Ο θεσμός του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος(whistleblowing), Μια ηθικο-συνταγματική θεώρηση*, Εκδόσεις, Αθήνα - Θεσσαλονίκη:Σάκκουλα.
26. Παπαδαμάκης Α., «Ανακριτική διείσδυση και άρση του απορρήτου ως ανακριτικές πράξεις κατά του οργανωμένου εγκλήματος» στο Ι. Μανωλεδάκη “ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΙΚΑΙΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΠΟΙΝΩΝ” σ.. 947 επ.
27. Παπαχαλαράμπους, Χ. (2003). *Η εξιχνίαση του οργανωμένου εγκλήματος. Η προβληματική των ειδικών ανακριτικών τεχνικών*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
28. Σάμιος, Θ. (2001) *Ανακριτικές πράξεις επι εγκληματικών Οργανώσεων*. Ποινικά Χρονικά
29. Σταμούλη, Ε. (2018). «Ποινική Δικαιοσύνη και εξουσίες: το παράδειγμα του οργανωμένου εγκλήματος», Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος, 50 χρόνια Howard Becker, “Whose side are we on?”, Συμβολές στο 1ο συνέδριο της ΕΕΜΕΚΕ, Αθήνα, Ε.Ε.Μ.Ε.Κ.Ε. σ.276
30. Σταμούλη, Ε. (2019). *Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα*, Στο: Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαλαράμπους Χ.(επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

31. Συμεωνίδου – Καστανίδου, (2007). *Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
32. Τσόλιας, Γ.(2023). *Το νομικό πλαίσιο άρσης του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών για τη διακρίβωση εγκλημάτων σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 5002/2022 και η απολεσθείσα ευκαιρία εκσυγχρονισμού του, Ποινική Δικαιοσύνη*, σ. 242- 253
33. Χλούπης, Γ. (2005). *Διασυννοριακό και Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
34. Χλούπης, Γ. (2019). *Το θεσμικό πλαίσιο της αντιμετώπισης του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος*», στο Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν., Παπαχαλαράμπους Χ.(επιμ.) *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
35. Χλούπης, Γ. (2020). «Το άρθρο 187 ΠΚ – «οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης», *Ποινικά Χρονικά*
36. Χλούπης, Γ. (2021). *Υπερεθνική οργανωμένη εγκληματικότητα – Εννοιολογική οριοθέτηση και ποινικοδογματικοί προβληματισμοί*. Στο: Ζιούβας, Δ., (επιμ.) *Οργανωμένο έγκλημα, Κέντρο ποινικών επιστημών. Πάντειο πανεπιστήμιο κοινωνικών και πολιτικών επιστημών*. Τόμος 7. Αθήνα: Ευρωπαϊκές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Σελ. 43-219.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

37. Bequai, A. (1979). *Organized Crime*, Free Press, New York.
38. Chambliss, W. (1988)., *On the take. From petty Crooks to presidents*, 2^η έκδοση, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press,
39. Chambliss, W. (2004). *On the symbiosis between criminal law and criminal behaviour*, στο: *Criminology*, 42(2),
40. Falciani, H. & Minguzzi, A., (2015). *Το χρηματοκιβώτιο των φοροφυγάδων*. Αθήνα: εκδόσεις Λιβάνη.
41. Geis, G., (1966), *Violence and Organized Crime*, *Annals of the American Academy of Political and Social Science* pp.86-95
42. Inciardi, J.A., (1975) *Carrers in Crime*, Rand McNally College Publishing Company, Chicago

43. Kleimenov, I. (2017). Development of organised crime: the phenomenon and definition. In: S., Carnevale, S., Forlati & O., Giolo (eds), Redefining Organised Crime. A Challenge for the European Union? Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing
44. Liddick, D. (1999). An Empirical, Theoretical, and Historical Overview of Organized Crime, The Edwin Mellen Press, Lampeter/Cereddigion/Walew.
45. Merton, R., (1968). Social Theory and Social Structure. Enlarged Edition, The Free Press. Νέα Υόρκη pp. 74-78,90,117.
46. Nader, Petkas & Blackwell (1972). Whistleblowing. Quoted in Nicholas M Rongine, Toward to a Coherent Legal Response to the Public Policy Dilemma Posed by Whistleblowing, American Business Law Journal, Summer 1985 Vol. 23, p.28.
47. Paoli, L. (2014). The Oxford Handbook of organized crime, Oxford,
48. Ruggiero, V. (1997) Criminals and service providers: Cross-national dirty economies, Crime, Law and Social Change, Vol. 28(1), 7/1997, pp. 27-38.
49. Ruggiero, V. (2007) It's the economy, stupid! International Journal of the Sociology of Law, 12/2007, 35(24), pp. 163-177.
50. United Nations, (2004). United Nations Convention against transnational organized crime and the Protocols Thereto. Vienna, Austria: United Nations Office on Drugs and Crime
51. Van Dijk, J. (2007), "Mafia Makers Assessing Organised Crime and its Impact Upon Societes" , Trends on Organised Crime, σ. 39-59

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

52. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Δημόσια Τάξης, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2017) *Ετήσια Έκθεση Περιγραφής για το Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ανακτήθηκε από: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2017-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf
53. Δαμασκού, Α. (2013), *Αποτελεσματική προστασία και υποστήριξη των whistleblowers στην Ελλάδα - Διεθνής Διαφάνεια*. Ανακτήθηκε από https://transparency.gr/Uploads/File/TI-G_WB-REPORT_2013.
54. Παπαντωνίου, Σ.(2020). «Υπόθεση Novartis: Αποκατάσταση της ζημίας του Δημοσίου». Η Καθημερινή. Ανακτήθηκε απο <https://www.kathimerini.gr/politics/1084823/ypothesi-novartis-apokatastasi-tis-zimias-toy-dimosioy/>

55. Σταμούλη, Ε. (2015). *Πολιτικές Ασφαλείας στην Ελλάδα σε σχέση με το οργανωμένο έγκλημα και την Τρομοκρατία και οι συνέπειες τους στην αντεγκληματική πολιτική*. Διδακτορική Διατριβή. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ανακτήθηκε από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/36625>
56. Στεργιούλης, Ε. (2021). Όψεις του οργανωμένου εγκλήματος στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. *Crime Times*, τευχ. 15. Ανακτήθηκε από: <https://www.crimetimes.gr/%CF%8C%CF%88%CE%B5%CE%B9%CF%82%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82-%CF%83>
57. Staff Reuters, (2020). *Novartis, former unit to pay \$346 million to resolve U.S. bribery charges*. Reuters. Ανακτήθηκε από <https://www.reuters.com/article/novartis-corruption-settlements-idUKL1N2E21E6>
58. Novartis: Τρεις άγνωστοι μάρτυρες «έχτισαν» το κατηγορητήριο». (2018) in.gr. Ανακτήθηκε από <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500196756>
59. Ελευθερία Κόλλια (2019), *Τι υποστηρίζει ο Μανιαδάκης-Ολόκληρο το υπόμνημά του*. Ανακτήθηκε από <https://www.tovima.gr/2019/01/11/society/tiypostirizei-o-maniadakis-olokliro-to-ypomnima-tou-sto-dikastiko-symvoulío>